

Buletin informativ

REFORMA JUSTIȚIEI

Judecătorii propun reformarea justiției

La 20 mai 2015, în cadrul unei conferințe, Centrul pentru Reformă în Sistemul Judecătoresc (CRS) a făcut public [un pachet de modificări legislative](#), care se referă la 17 aspecte diferite.

Cele 17 inițiative vizează organizarea judecătorească, procedura civilă și procedura penală. Inițiativele privind *organizarea judecătorească* presupun reorganizarea CSJ, astfel încât 17 judecători să fie numiți din rândul judecătorilor de carieră, iar 16 – din mediul academic, al avocaților și al societății civile; divizarea Curții de Apel Chișinău în două curți de apel – pentru mun. Chișinău și, respectiv, raionale din centrul țării; majorarea numărului de inspectori judecători de la 5 la 15 și introducerea personalului care să-i asiste, precum și selectarea majorității inspectorilor-judecători (8 din 15) din societatea civilă; investirea CSM cu dreptul de a verifica averile judecătorilor și de a-i elibera din funcție în caz că judecătorul nu poate proba legalitatea dobândirii averii; transferul Departamentului de Administrare Judecătorească de la Ministerul Justiției (MJ) la CSM; reglementarea prin lege a posibilității încadrării în statele de personal ale INJ a formatorilor din UE; crearea în Parlament a unei Comisii permanente pentru supravegherea executării hotărârilor judecătorești; introducerea dreptului persoanelor de a sesiza Curtea Constituțională, drept filtru național înainte de sesizarea Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) și mărirea numărului judecătorilor Curții Constituționale de la 6 la 12.

Inițiativele privind *procedura civilă* vizează achitarea taxei de stat după terminarea procesului și nu la inițierea acestuia, cum este în prezent; introducerea unei singure căi de atac în cauzele simple; instituirea medierii obligatorii în prima instanță în cauzele civile; și judecarea în primă instanță a pricinilor privind investițiile străine, de un interes public general, ori de rezonanță, de un complet compus dintr-un judecător de carieră și doi judecători de onoare. Propunerile de modificare a *procedurii penale* includ contestarea sentințelor pronunțate pentru infracțiuni ușoare și mai puțin grave cu recurs în curțile de apel, excluzând posibilitatea examinării acestor cauze de către CSJ; aplicarea sancțiunilor contravenționale judecătorilor exclusiv de judecători și crearea curților cu jurați. Autorii inițiativelor de asemenea propun, atât pentru procedura civilă, cât și cea penală, stabilirea termenelor de examinare a cauzelor – 6 luni pentru prima instanță.

Deși la 20 mai 2015 a fost anunțată o perioadă de consultări de 30 de zile, aceasta s-a încheiat la 18 iunie. La 18 iunie 2015, 18 organizații neguvernamentale au prezentat CRSJ-ului [opinia comună cu privire la inițiativele lansate](#). Semnatarii și-au exprimat surprinderea cu privire la graba cu care inițiativele sunt promovate și cu privire la esența inițiativelor propuse, deoarece majoritatea propunerilor nu sunt prevăzute sau vin în contradicție cu Strategia de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016 (SRSJ). Cele 18 ONG-uri au reiterat că, până la finele anului 2016, Republica Moldova trebuie mai degrabă să depună eforturi pentru implementarea cu succes a SRSJ, decât să se aventureze în promovarea unor propuneri care nu sunt prevăzute de SRSJ sau chiar prezintă pericol pentru sistemul judecătoresc. De asemenea, ONG-urile au fost surprinse de faptul că, deși pachetul legislativ a fost elaborat de către judecători, acesta nu se referă la niciuna din problemele grave care pot fi soluționate fără intervenții legislative majore, cum ar fi: motivarea insuficientă a hotărârilor judecătorești,

CUPRINS

REFORMA JUSTIȚIEI

Judecătorii propun reformarea justiției	1
CRJM recomandă îmbunătățirea procedurii de numire și promovare a judecătorilor	2
Parlamentul a adoptat în prima lectură Legea procuraturii	2
Legea privind testarea integrității profesionale este neconstituțională	3
Confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită sunt constituționale	3
Procedura de atragere la răspundere disciplinară a judecătorilor este defectuoasă	4
Numirea judecătorului la Curtea Constituțională întârzie	4

ACTIVITATEA CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

CRJM recomandă sporirea transparenței CSM	4
CSM a revocat sancțiunea disciplinară impusă unui judecător al CSJ	5
Nemotivarea gravă a unei hotărâri judecătorești a rămas nesancționată	5
Investigarea abaterilor în procesul de distribuire aleatorie a dosarelor întârzie	5
Undă verde pentru specializarea judecătorilor în judecătorii	6

CAUZE NOTORII

CSM a refuzat autorizarea urmăririi penale trei judecători ai CSJ	6
Procesul „Aroma Floris” s-a încheiat	6

DREPTURILE OMULUI

Toți ombudsmanii încă nu au fost numiți, iar salariile acestora deja au fost reduse	7
Societate civilă cere modificarea „Legii 2%”	7
Legislația în domeniul egalității și discriminării urmează a fi îmbunătățită	8
A avut loc Dialogul UE-Moldova pentru drepturile omului 2015	8

PE SCURT	8
----------------	---

URMEAZĂ	9
---------------	---

repartizarea aleatorie defectuoasă a dosarelor, înregistrarea audio a ședințelor de judecată, lipsa transparenței la numirea judecătorilor, promovarea la instanțele superioare a judecătorilor evaluați cel mai prost, practica judiciară neuniformă, inclusiv la CSJ, etc.

Din cele 17 inițiative, ONG-urile susțin fără rezerve doar crearea posibilității angajării la INJ a formatorilor din UE. Alte 5 propuneri au fost susținute de principiu, dar în altă formă decât cea propusă de CRSJ. Celelalte 11 inițiative nu sunt susținute deoarece fie sunt contrare reformelor promovate până acum, fie sunt periculoase în contextul Republicii Moldova. ONG-urile au mai constatat că propunerile de modificare a legislației nu conțin o justificare convingătoare și nici analiza costurilor, în special a inițiativelor ce țin de schimbarea modului de percepere a taxei de stat, mărirea numărului de judecători ai Curții Constituționale și a inspectorilor judecători, introducerea curților cu jurați și a judecătorilor de onoare.

La 19 iunie 2015, CRSJ a organizat un eveniment public în cadrul căruia inițiativele CRSJ au fost oficial transmise ministrului Justiției. Deși pachetul legislativ a fost supus consultărilor publice, până la 25 august nu a fost publicată nici o informație cu privire la rezultatele consultărilor, inclusiv opiniile primite, cele luate în calcul și textul transmis ministrului Justiției. Se pare totuși, că

inițiativele privind introducerea recursului individual la Curtea Constituțională, a judecătorilor de onoare și a curților cu jurați nu au fost incluse în pachetul transmis ministrului Justiției. Până la mijlocul lunii septembrie, pachetul de legi încă nu a fost expus pentru avizare de către Ministerul Justiției.

În iulie 2015, CRSJ a propus [crearea instanțelor specializate în examinarea infracțiunilor de corupție](#). Inițiativa propune crearea unei judecătoriai separate, a unei curți de apel separate și a unui complet specializat la CSJ care să examineze cauzele de corupție. Drept justificare este invocată practica judecătorească neunitară și individualizarea contestabilă a pedepselor în cauzele de corupție. [Studiul CRJM cu privire la specializarea judecătorilor](#) recomandă renunțarea la practica de constituire a instanțelor specializate și fortificarea mecanismului de specializare a judecătorilor în instanțele existente. Recomandarea este dictată de volumul insuficient de dosare pentru crearea instanțelor specializate, precum și de experiența neplăcută a Republicii Moldova în ceea ce privește instanțele specializate.

CRSJ a fost creat de un grup din 14 judecători. Co-președinții acestuia sunt Președintele Curții Supreme de Justiție (CSJ) și Președintele Consiliului Superior al Magistraturii (CSM).

CRJM recomandă îmbunătățirea procedurii de numire și promovare a judecătorilor

La 25 iunie 2015, CRJM a prezentat documentul de politici [Implicarea executivului și legislativului în numirea și promovarea judecătorilor – contrabalanță sau știrbire a independenței justiției?](#). Documentul analizează implicarea executivului și legislativului în procesul de numire a judecătorilor, reconfirmare în funcție a acestora după primii 5 ani de activitate, în transferarea

și promovarea judecătorilor. Autorii recomandă excluderea competențelor parlamentului în ceea ce privește numirea și promovarea judecătorilor, precum și clarificarea procedurilor de numire, reconfirmare și promovare a judecătorilor de către Președintele țării. Recomandările se bazează pe cele mai bune practici europene și standardele Comisiei de la Veneția.

Parlamentul a adoptat în prima lectură Legea procuraturii

După circa doi ani de la inițierea procesului de elaborare a noii Legi cu privire la procuratură, la 13 mai 2015, Guvernul a aprobat proiectul de lege și l-a remis Parlamentului. 10 zile mai târziu, Parlamentul a aprobat în prima lectură [proiectul de lege](#) (nr. 202), fără modificări majore. Deși, potrivit estimărilor, proiectul de lege trebuia să fie votat în lectură finală până la sfârșitul lunii iulie 2015, aceasta nu a avut loc, aparent din considerente politice. Proiectul de Lege a fost [avizat de Comisia de la Veneția](#) și a fost îmbunătățit ulterior. Acesta îngustează competențe procuraturii și ale Procurorului General, sporește Competențele Consiliului Superior al Procurorilor, reduce implicarea politicului în numirea

Procurorului General, fortifică procuratura anticorupție, etc.

Proiectul noii Legi cu privire la procuratură prevede că legea va intra în vigoare la 1 ianuarie 2016. Cu toate acestea, impactul noii legi va fi limitat în cazul nemodificării legislației conexe (codurile de procedură, reglementările cu privire la statutul ofițerilor de urmărire penală, etc.). Proiectul de modificare a legislației conexe a fost definitivat de Grupul de lucru privind reforma procuraturii în iulie 2015. Acesta acum se află la Ministerul Justiției. Nu este cert deocamdată când proiectul va fi remis Parlamentului pentru adoptare.

Legea privind testarea integrității profesionale este neconstituțională

La 16 aprilie 2015, Curtea Constituțională a declarat în parte neconstituțională Legea privind testarea integrității profesionale (nr. 325/2013). Instanța s-a bazat în mare parte pe [Opinia Comisiei](#)

[de la Veneția din decembrie 2014](#) cu privire la această lege. Curtea Constituțională a stabilit că garanțiile unui proces echitabil în materie penală se aplică procedurii prevăzute de Legea nr. 325, dat

fiind gravitatea acuzațiilor și consecințele eșuării testării integrității – pierderea locului de muncă, iar garanțiile procedurale din Legea nr. 325 nu sunt suficiente pentru a asigura un proces echitabil. Ea a mai stabilit că aceasta nu conține garanții pentru a proteja viața privată.

Curtea Constituțională a depistat mai mult lacune în Legea nr. 325. Legea nu stabilește clar subiecții față de care se aplică testarea integrității profesionale; procedura testării integrității poate fi pornită fără existența unor motive preliminare că persoana este predispusă să comită acte de corupție; testorii de integritate au competențe discreționare nelimitate în realizarea testării, iar persoana testată nu se poate apăra decât după ce a fost sancționată disciplinar. Mai mult, persoana testată nu are acces deplin la probele relevante, iar Legea nr. 325 nu acordă organelor disciplinare nici o putere discreționară, ele fiind obligate să elibereze persoana din funcție dacă aceasta a „admis” o încălcare a obligațiilor sale anticorupție. Eliberarea obligatorie din funcție a agentului public care „a admis încălcările prevăzute de art. 6 alin. (2) al legii” nu asigură respectarea principiului proporționalității dintre abaterile comise și sancțiunea aplicată.

Curtea Constituțională a mai stabilit că evaluarea activităților profesionale ale angajaților ține de competența entităților publice în care aceștia activează, fiind o atribuție improprie Centrului Național Anticorupție, iar „planul de testare a integrității profesionale”, care este unul confidențial și aprobat de CNA, nu corespunde cerințelor minime pentru autorizarea oficială a activității unui agent sub acoperire. Curtea a mai constatat că Legea nr. 325 permite utilizarea unei identități false de către testorii de integritate și admite instigarea la comiterea de infracțiuni. În ceea ce privește încălcarea dreptului la viața privată, Curtea Constituțională a menționat că utilizarea mijloacelor tehnice, inclusiv înregistrare audio/video, în scopul obținerii unor date

în vederea testării integrității constituie, în esență, una din metodele speciale de investigații prevăzute de art.132/2 din Codul de procedură penală. Utilizarea mijloacelor tehnice de obținere ascunsă a informației fără autorizarea judecătorului echivalează cu insuficiența garanțiilor procesuale necesare ocrotirii dreptului la viața privată. Curtea a mai reținut că „prin desemnarea în calitate de autoritate națională în domeniul testării integrității a unui organism executiv și cu activitate în domeniul informațiilor, există riscul de a deturna scopul Legii testării integrității profesionale în sensul folosirii atribuțiilor conferite prin această lege de către serviciile de informații”.

Curtea Constituțională a concluzionat că Legea nr. 325 nu prevede un mecanism autentic de control, care să asigure o verificare permanentă și efectivă a respectării dispozițiilor legale de către autoritatea care efectuează testarea, inclusiv tipul de date reținute, durata în care acestea sunt stocate, distrugerea lor în cazurile prevăzute de lege, precum și organele și instituțiile cărora li se permite accesul la aceste date. Curtea a mai stabilit că CNA, al cărui director este numit și demis la propunerea Prim-ministrului, este un organ aflat sub controlul executivului și, prin urmare, nu poate satisface cerințele privitor la independență. Utilizarea acestei instituții în testarea integrității judecătorilor este în contradicție directă cu articolele 116 alin. 1 și 123 alin. 1 din Constituție. Aceeași concluzie este valabilă, *mutatis mutandis*, și în testarea membrilor CNA de către SIS.

În esență, prin hotărârea Curții Constituționale, mecanismul din Legea nr. 325 a devenit inaplicabil. Urmând hotărârea Curții Constituționale, Ministerul Justiției a elaborat [un nou proiect de Lege](#), care să înlăture carențele stabilite de Curtea Constituțională. În iulie 2015 proiectul era supus consultărilor publice. Se pare că acesta nu înlătură toate carențele stabilite.

Confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită sunt constituționale

Avocatul parlamentar Tudor LAZĂR a contestat la Curtea Constituțională art. 106¹ (confiscarea extinsă) și art. 330² (îmbogățirea ilicită) ale Codului penal. Acestea permit confiscarea averii funcționarilor publici care nu putea fi obținută decât ilicit. Prevederile contestate au fost incluse în Codul penal prin adoptarea, la 23 decembrie 2013, a pachetului de legi anticorupție. Autorul sesizării a considerat *inter alia* că aplicarea normelor în cauză încalcă principiul neretroactivității legii, prezumția nevinovăției și prezumția caracterului licit al proprietății, prevăzute de Constituție.

La 16 aprilie 2015, [Curtea Constituțională a adoptat decizia nr. 6](#) prin care a respins ca nefondată sesizarea avocatului parlamentar. Curtea a notat că lupta împotriva corupției a fost declarată drept obiectiv național prin câteva documente de politici (Strategia națională anticorupție pe anii 2011–2015, Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, etc), iar combaterea corupției este și în vizorul organismelor internaționale și europene care au adoptat mai multe acte ce

vizează confiscarea și recuperarea activelor deținute de infractori (Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională din 8 decembrie 1990, Directiva 2014/42/UE, Convenția Consiliului European cu privire la spălarea banilor, căutarea, sechestrarea și confiscarea sumelor obținute din infracțiuni, din 16 mai 2005). Curtea a mai luat în considerare și practica bogată a CtEDO în ceea ce ține de confiscarea bunurilor ca instrument de combatere a criminalității.

În același timp, Curtea a decis că aplicarea confiscării extinse nu va încălca dreptul de proprietate privată și nu va afecta principiul prezumției nevinovăției în măsura în care prezumția dobândirii licite a bunurilor este răsturnată prin probe de organele statului (para. 74). Curtea s-a bazat pe [o hotărâre anterioară a sa](#), în care a stabilit principiul prezumției absolute a dobândirii licite a bunurilor, atribuind sarcina probei exclusiv organelor statului. Curtea Constituțională a notat că art. 330² al Codului penal nu presupune ca funcționarul public să aducă explicații rezonabile

cu privire la averea sa în raport cu veniturile sale, iar sarcina exclusivă de probare a caracterului ilicit al bunurilor revine organelor statului. Curtea Constituțională, totuși, a menționat

că normele contestate nu pot fi aplicate retroactiv cu privire la bunurile dobândite înainte de intrarea în vigoare a prevederilor, adică înainte de 25 februarie 2014.

Procedura de atragere la răspundere disciplinară a judecătorilor este defectuoasă

Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor (nr. 178, din 26 iulie 2014) a intrat în vigoare din 1 ianuarie 2015. Legea nr. 178 prezintă o serie de îmbunătățiri comparativ cu legislația în vigoare până la 1 ianuarie 2015, însă are multe lacune. În principal, nu este clarificat rolul Inspecției Judiciare. Inspecția Judiciară are competența de restituire a sesizărilor întocmite incorect și de respingere a sesizărilor vădit neîntemeiate. Inspecția, de asemenea, întocmește rapoarte cu privire la sesizări pentru Colegiul disciplinar, dar fără a-i acorda clar competența de încadrare juridică a faptelor imputate judecătorului și de a prezenta învinuirea în fața Colegiului disciplinar. Legea nr. 178 nu clarifică

nici momentul înaintării învinuirii judecătorului și posibilitatea acestuia de a prezenta apărarea, în practică judecătorului fiind expediată sesizarea depusă, care ar putea indica incorect abaterea imputată. De asemenea, aceasta nu identifică clar momentul până la care judecătorul ar trebui să prezinte explicații.

Cadrul juridic incomplet cu privire la Inspecția judiciară afectează negativ activitatea acesteia și eficiența întregului mecanism de răspundere disciplinară a judecătorilor. Statutul Inspecției Judiciare, inclusiv în cadrul procedurii disciplinare, ar trebui îmbunătățit cât mai curând.

Numirea judecătorului la Curtea Constituțională întârzie

O funcție de judecător la Curtea Constituțională este vacantă din octombrie 2014, când a expirat mandatul judecătorului Petru RĂILEAN. Guvernul urma să suplinească această vacanță până la expirarea mandatului. [Organizațiile neguvernamentale au solicitat de mai multe ori](#) Guvernului inițierea unui concurs transparent pentru numirea judecătorului la Curtea Constituțională. Acestea cereau, între altele, audierea publică a candidaților, adoptarea

unei hotărâri care să indice motivele pentru care a fost selectat un anumit candidat, precum și publicarea hotărârii. Adresările date nu s-au soldat cu succes, funcția fiind vacantă și astăzi. În martie 2015, [organizațiile neguvernamentale și-au exprimat îngrijorarea](#) că la această funcție ar pretinde un partid politic, ca urmare a votării noului guvern în februarie 2015. Partajarea politică a funcției de judecător la Curtea Constituțională este inacceptabilă.

ACTIVITATEA CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII

CRJM recomandă sporirea transparenței CSM

În urma monitorizării CSM, la 10 iunie 2015, CRJM a făcut public documentul [Organizarea ședințelor și transparența Consiliului Superior al Magistraturii – provocări și perspective](#). Documentul analizează modul de organizare a ședințelor și de adoptare a hotărârilor CSM din perspectiva transparenței. Scopul documentului este de a analiza activitatea instituției, inclusiv evaluarea modului în care au fost transpuse în viață recomandările pentru CSM din [Raportul CRJM privind eficiența și transparența CSM](#), lansat de CRJM în anul 2013. Documentul vizează, în principal, modalitatea

de întocmire a agendei ședințelor CSM, desfășurarea ședințelor, precum și modul de adoptare și motivare a hotărârilor CSM. Documentul recomandă întocmirea unei agende mai detaliate a ședințelor, respectarea legii cu privire la CSM și publicarea pe pagina web a CSM a proiectelor de hotărâri și a materialelor care urmează a fi supuse examinării, a proceselor-verbale ale ședințelor CSM, a actelor de control ale Inspecției Judiciare, dar și a declarațiilor de interes personal ale judecătorilor. CRJM recomandă CSM renunțarea la luarea deciziilor „în deliberare”.

CSM a revocat sancțiunea disciplinară impusă unui judecător al CSJ

Prin încheierea nr. 2rh-286/14 din 10 decembrie 2014, CSJ a constatat că judecătorul Ion DRUȚĂ a participat de două ori la examinarea aceleași cauze. Acesta a admis în prima instanță acțiunea depusă de

un avocat și a încasat în folosul acestuia peste 3 milioane de lei de la o întreprindere străină. Ulterior, deja în calitate de judecător al CSJ, dl Druță a admis cererea de revizuire și a reconfirmat soluția dată de

el în prima instanță, dispunând, în același timp, încasarea de la stat a datoriei persoanei juridice străine.

Împotriva dlui Druță a fost intentată o procedură disciplinară *inter alia* pentru participarea repetată la examinarea aceleași cauze. La 27 martie 2015, Colegiul disciplinar [l-a sancționat cu mustrare](#). La 2 iunie 2015, CSM a [casat procedura disciplinară și a anulat sancțiunea](#) disciplinară, pe motiv că s-ar fi scurs termenul de prescripție de atragere la răspundere a judecătorului și pentru că legea nu interzicea participarea repetată la examinarea cauzei în instanța de revizuire. Un membru al CSM a formulat o [opinie separată](#), potrivit căreia legislația interzice participarea repetată

a judecătorului la examinarea în fond a cauzei. Prin admiterea cererii de revizuire, dl Druță, nu doar s-a expus asupra cererii de revizuire, ci a admis și pretențiile inițiale ale reclamantului, încasând sumele solicitate de acesta. În privința termenului de prescripție, membrul CSM a menționat că acesta a început să curgă de la 10 decembrie 2014, când a fost constatată abaterea săvârșită de dl Druță și, prin urmare, termenul de un an pentru atragere nu era expirat la 27 martie 2015, când a fost adoptată hotărârea Colegiului disciplinar. Judecătorul sancționat disciplinar cu mustrare nu poate fi promovat sau ocupa funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești timp de 2 ani. O funcție de vicepreședinte al CSJ este la moment vacantă.

Nemotivarea gravă a unei hotărâri judecătorești a rămas nesancționată

La 29 decembrie 2014, un membru al CSM a dispus intentarea procedurii disciplinare în privința a trei judecători ai CSJ. Procedura disciplinară vizează o decizie a CSJ privind eliberarea unei persoane din penitenciar, fără a aduce motive. [La 30 ianuarie 2015](#), Colegiul disciplinar al judecătorilor a clasat procedura pe motiv că nu a fost comisă o abatere disciplinară. [La 3 martie 2015](#), CSM a admis contestația inițiatorului procedurii disciplinare, a constatat că judecătorii CSJ au comis abaterea disciplinară imputată și i-a sancționat cu avertisment. [La 30 aprilie 2015](#), CSJ a admis cererea de chemare în judecată a celor trei judecători și a anulat hotărârea CSM pe motiv că a fost încălcată procedura.

[La 9 iunie 2015](#), CSM, cu majoritate de voturi, a respins contestația depusă de inițiatorul procedurii disciplinare, pe motiv că aceasta a fost deja examinată la 2 martie 2015 și o reexaminare a ei nu este prevăzută de lege. Un membru al CSM a formulat o [opinie separată](#), în care a menționat că, după anularea hotărârii de către CSJ, CSM urma să înlăture încălcările de procedură și să dea o soluție cazului. Acest fapt rezultă chiar din art. 39 alin. (4) al Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, care prevede că, în acel caz, CSM putea să adopte doar una din două soluții: menținerea hotărârii Colegiului Disciplinar sau admiterea contestației și adoptarea unei noi hotărâri cu privire la cauza disciplinară.

Investigarea abaterilor în procesul de distribuire aleatorie a dosarelor întârzie

În anul 2014, au fost constatate câteva pretinse manipulări ale sistemului electronic de distribuire a dosarelor, inclusiv la CSJ. La 2 februarie 2015, [16 organizații ale societății civile au cerut CSM efectuarea de urgență a controalelor](#) detaliate privind modul de distribuire a dosarelor în toate instanțele judecătorești din țară, identificarea vulnerabilităților, sancționarea dură a tuturor persoanelor care au fost implicate în manipularea sistemului de distribuire a dosarelor sau care nu au raportat despre manipulare și plasarea, în cel mai scurt timp, pe pagina web a CSM a rezultatelor controalelor. [La 10 februarie 2015, CSM a solicitat de la CTS prezentarea informației cu privire la manipulările admise în anul 2014 în procesul de distribuire a dosarelor în instanțele din municipiul Chișinău, inclusiv Curtea de Apel Chișinău și CSJ](#). Trei luni mai târziu rezultatele investigației încă nu au fost făcute publice. La 28 mai

2015, [15 organizații ale societății civile au reiterat cerințele](#) din apelul public adresat CSM la 2 februarie 2015. La 12 iunie 2015, [președintele CSM a răspuns printr-o scrisoare](#) că informația despre distribuirea aleatorie a dosarelor a fost expediată pentru analiză Inspecției Judiciare. Până la 15 septembrie 2015, CSM nu a examinat în ședință această chestiune și nici nu a publicat rezultatul investigației.

În 2015, pe portalul web al [Departamentului de Administrare Judecătorească](#) au început să fie publicate rapoartele lunare privind distribuirea aleatorie a dosarelor, întocmite de [Programul USAID ROLISP](#). Au fost publicate rapoartele pentru perioada ianuarie 2014 – iulie 2015. În rapoartele publicate se constată că, în anumite luni ale anului 2014, până la 10% din numărul total de cauze au fost distribuite de două sau mai multe ori.

Undă verde pentru specializarea judecătorilor în judecătorii

La 24 martie 2015, [CSM a decis](#) pilotarea specializării judecătorilor în Judecătoriile Buiucani și Rîșcani din mun. Chișinău și Judecătoria Bălți. Pilotarea este pentru o perioadă de 3 ani, începând cu 1 aprilie 2015 și se va efectua în materie civilă și penală, precum și în domenii mai înguste, cum ar fi contenciosul administrativ sau cauzele penale cu privire la minori. Președinții instanțelor-pilot au fost împuterniciți să stabilească componența nominală a

completelor în materia de specializare. Până acum, judecătorii din judecătorii, de regulă, examinau toate categoriile de cauze.

Pentru a asigura specializarea judecătorilor, CSM a solicitat operarea modificărilor în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD). Noua versiune a PIGD, care va include atât specializarea pe categorii de dosare, cât și specializarea în materiale civile și

penală, potrivit estimărilor, va fi lansată în septembrie 2015. Până la modificarea PIGD, președinții instanțelor-pilot au fost împuterniciți de a desemna manual judecătorii specializați, pentru a asigura repartizarea cauzelor. Aceasta are loc prin blocarea judecătorilor specializați în dosare penale în prima jumătate a zilei și înregistrarea în acea perioadă a dosarelor civile și invers. Acest proces duce la tergiversarea înregistrării dosarelor și necesită eforturi suplimentare din partea secretariatului instanței de judecată. Blocarea manuală a judecătorilor în PIGD reprezintă un risc și pentru asigurarea repartizării aleatorii a dosarelor, deoarece în condițiile actuale acest lucru presupune blocarea unui număr

mare de judecători, fără posibilitatea efectivă de verificare a temeiniciei fiecărei blocări.

CRJM susține specializarea judecătorilor din judecătoria pe domenii de drept civil și penal, similar specializării existente în curțile de apel și la Curtea Supremă de Justiție. [Studiul CRJM cu privire la specializarea judecătorilor](#) confirmă că aceasta va duce la îmbunătățirea calității și eficienței activității instanțelor judecătorești. 76% din judecătorii intervievați în cadrul studiului au fost de părerea că un judecător specializat are mai multe șanse să adopte hotărâri mai bune decât un judecător generalist.

CAUZE NOTORII

CSM a refuzat autorizarea urmăririi penale a trei judecători ai CSJ

Prin hotărârea nr. 518/21 din 7 iulie 2015, CSM a respins sesizarea Procurorului General privind pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor CSJ Iulia SÎRCU, Ion DRUȚĂ și Valentina CLEVADÎ. Procurorul General a susținut că aceștia au adoptat cu bună știință o hotărâre ilegală (art. 307 Cod penal) atunci când [au dispus încasarea de la stat a peste 4 mln de lei](#) în cauza „Aroma Floris”. Hotărârea CSM-ului nu este publicată și motivarea oficială a respingerii nu este cunoscută. Din [interviul](#) acordat de Președintele CSM unui ziar rezultă

că procurorul nu a demonstrat intenția în acțiunile judecătorilor. Trei membri ai CSM au formulat opinii separate, în care s-au expus pentru admiterea demersului procurorului. O opinie comună a fost formulată [de judecătoarele Tatiana RĂDUCANU și Vera TOMA](#), iar alta - [de judecătorul Dumitru VISTERNICEAN](#). Hotărârea CSM nr. 518/21 din 7 iulie 2015 stabilește un precedent periculos. La eliberarea acordului pentru pornirea urmăririi penale, CSM nu ar trebui să examineze temeinicia urmăririi penale, ci doar lipsa abuzurilor din partea procurorilor.

Procesul „Aroma Floris” s-a încheiat

La 18 octombrie 2010, în cauza *Andrei Chiriac c. „Aroma Floris”*, Judecătoria Botanica a încasat în folosul lui Andrei CHIRIAC MDL 3,171,486 de la o întreprindere din Letonia. La 1 iunie 2011, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul întreprinderii, a casat hotărârea respectivă și a trimis cauza la rejudicare. DI Chiriac a depus o cerere la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO), invocând în temeiul art. 6 CEDO că apelul a fost depus tardiv, iar Curtea de Apel Chișinău nu a motivat de ce l-a admis.

În anul 2013, Agentul Governamental a depus o cerere de revizuire la CSJ prin care a solicitat casarea deciziei din 1 iunie 2011 și încasarea prejudiciului suportat ca urmare a încălcării art. 6 CEDO. La 19 februarie 2014, CSJ a încasat în contul dlui Chiriac MDL 4,346,901 din bugetul statului, pe motiv că instanța de apel a comis o eroare atunci când a admis apelul. În urma unei cereri de revizuire depuse de Ministerul Finanțelor, la 10 decembrie 2014, CSJ a casat încheierea din 19 februarie

2014 pe motiv că Judecătorul care a emis hotărârea în Judecătoria Botanica a participat în completul care a adoptat încheierea casată.

[La 21 aprilie 2015](#), CtEDO a declarat inadmisibilă cererea avocatului Andrei CHIRIAC. CtEDO a constatat că cererea de apel a fost depusă în termenul prevăzut de lege, iar reclamantul nici măcar nu a invocat tardivitatea cererii în fața Curtii de apel. La [20 mai 2015](#), CSJ a admis cererea Agentului Governamental de retragere a cererii de revizuire. Cei MDL 4,346,901 nu vor fi încasați în contul statului.

Cu toate acestea, într-o cauza *Andrei Chiriac c. SA „Vinis NLG”*, printr-o procedură similară inițiată tot de Andrei CHIRIAC, din contul statului au fost încasate MDL 776,056. Încheierea CSJ prin care această sumă a fost încasată nu a fost contestată. CtEDO [a scos cererea de pe rol](#) la solicitarea dlui Chiriac pentru că litigiul a fost soluționat la nivel local.

DREPTURILE OMULUI

Toți ombudsmanii încă nu au fost numiți, iar salariile acestora deja au fost reduse

La 3 aprilie 2014, a fost adoptată Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Aceasta prevede reducerea numărului

avocaților poporului de la 4 la 2. Candiții la aceste funcții sunt selectați de către o comisie specială a Parlamentului în urma unui

concurs public. Comisia specială propune Plenului Parlamentului câte două candidaturi pentru fiecare funcție. În funcția de Avocat al Poporului se numește candidatul care a obținut în Plenul Parlamentului votul majorității deputaților.

În mai 2014, Parlamentul a anunțat un concurs public pentru alegerea ombudsmanilor, iar audierea acestora a avut loc pe 18 mai 2014. La 21 iulie 2014, Parlamentul a supus votului candidații propuși de comisia specială, însă niciun candidat nu a acumulat majoritatea voturilor pentru a fi numit în funcția de ombudsman. Parlamentul nu a mai revenit la această chestiune în anul 2014.

La 3 martie 2015, 120 de ONG-uri din Republica Moldova au adresat [un apel Parlamentului în care cer încheierea procesului de selectare a ombudsmanilor](#). La 3 aprilie 2015, Parlamentul l-a numit în funcția de avocat al poporului pe dl Mihai COTOROBAI. Cel de-al doilea ombudsman (pentru drepturile copilului) nu a acumulat numărul necesar de voturi și a fost anunțat un nou concurs. Niciunul din cei [doi candidați promovați de societatea civilă](#) nu a fost susținut de deputați. La 3 iulie 2015, în funcția de avocat al poporului pentru drepturile copilului a fost numită Ecaterina BURLACU. Potrivit [CV-ului](#)

[acesteia](#), unica ei experiență în domeniile juridic și drepturilor omului ține de activitatea în cadrul secretariatului parlamentului, unde activează începând cu anul 2001. Hotărârea Parlamentului din 3 iulie 2015 a fost contestată la Curtea Constituțională de către un deputat, pe motiv că dna Burlacu nu întrunea condițiile prevăzute de Art. 6 al Legii cu privire la Avocatul Poporului. Acesta prevede drept condiție de eligibilitate pentru a fi numit în funcția de ombudsman activitatea notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului. ONG-urile au prezentat Curții Constituționale o [opinie juridică](#) în care au susținut temeinicia sesizării. La 16 iulie 2015, [Curtea Constituțională a declarat neconstituțională hotărârea Parlamentului de alegere a dnei Ecaterina BURLACU](#). Parlamentul urmează să organizeze un nou concurs pentru numirea ombudsmanului pentru drepturile copilului.

La 2 august 2015, Parlamentul a adoptat o lege prin care a [redus salariul ombudsmanului](#). Dacă până la modificare ombudsmanul primea salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, după modificare salariul este calculat similar funcționarilor publici. În consecință, salariul s-a redus de circa trei ori.

Societate civilă cere modificarea „Legii 2%”

În scopul sporirii durabilității financiare a organizațiilor societății civile, la 18 iulie 2014, Parlamentul a adoptat „Legea 2%”, care prevede redirectionarea la cerere a 2% din impozitul pe venit al persoanelor fizice în favoarea organizațiilor necomerciale și a cultelor și părților sale componente. Cu toate acestea, până în prezent nu a fost adoptată Hotărârea de Guvern de punere în aplicare a legii.

La 5 mai 2015, CRJM a lansat un document de politici [Impactul Legii 2% asupra durabilității financiare a organizațiilor societății civile](#), care prezintă o analiză a „Legii 2%” și identifică segmentele ce necesită intervenții suplimentare, pentru a asigura o bună funcționare a acesteia. Documentul recomandă alte condiții de acces la mecanismul 2% pentru organizațiile necomerciale, eliminarea concurenței între organizațiile necomerciale și instituțiile religioase prin stabilirea regulilor egale pentru cele două categorii privind răspunderea pentru utilizarea necuvenită a desemnărilor procentuale, obligarea angajatorului de a informa personalul privind dreptul de a direcționa

2% din impozitul pe venit, stabilirea unui singur mod de transfer a desemnării procentuale, asigurarea confidențialității desemnărilor făcute prin intermediul angajatorului, majorarea cotei procentuale destinate cheltuielilor administrative etc.

La 18 mai 2015, [Consiliul ONG a organizat o întâlnire între reprezentanții Parlamentului și ai societății civile](#) pe tema durabilității financiare a organizațiilor societății civile. La întâlnire a participat Președintele Parlamentului, un vicepreședinte al Parlamentului, ministrul Finanțelor și alți funcționari de rang înalt. Reprezentanții Parlamentului au căzut de acord că „Legea 2%” creează condiții inegale de acces, raportare și sancționare pentru organizațiile necomerciale și culte. De asemenea, ei au căzut de acord cu majoritatea propunerilor din documentul de politici elaborat de CRJM, exprimându-și acordul pentru modificarea „Legii 2%”. Organizațiile societății civile urmează să înainteze Parlamentului propunerile lor de modificare a „Legii 2%”. CRJM elaborează aceste propuneri.

Legislația în domeniul egalității și discriminării urmează a fi îmbunătățită

La 26 mai 2015, CRJM și Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice (ECPI) au prezentat concluziile preliminare ale Analizei de compatibilitate a legislației Republicii Moldova cu acquis-ul comunitar în domeniul egalității și nediscriminării. Documentul a fost elaborat în cadrul proiectului „[Promovarea egalității – consolidarea agenților schimbării](#)”, finanțat de Uniunea Europeană. În cadrul evenimentului au fost puse în discuție diverse aspecte ale discriminării în câmpul muncii, educație, accesul la bunuri și servicii și accesul la justiție a persoanelor cu dizabilități mintale, statutul Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității (CPPEDAE) și procedurile de contestare a deciziilor CPPEDAE, precum

și alte proceduri disponibile în cauzele privind nediscriminarea în instanțele de judecată. La prezentarea analizei au participat reprezentanții CPPEDAE, ai Parlamentului, ai administrației publice centrale, ai comunității donatorilor și ai organizațiilor societății civile. Documentul a fost definitivat în urma discuțiilor purtate și a opiniilor transmise de parteneri și participanții la eveniment.

În cadrul aceluiași proiect, pe parcursul lunilor martie-mai 2015, CRJM și ECPI au organizat 4 sesiuni de formare de formatori în domeniul nediscriminării pentru cadre didactice și asistenți sociali. Instruirile au inclus 14 cadre didactice și 13 asistenți sociali

din republică. În cadrul instruirilor a fost discutat rolul cadrelor didactice și asistenților sociali în combaterea discriminării și asigurarea egalității, participanții au fost familiarizați cu noțiunile de bază și remediile din domeniul egalității și nediscriminării. Instruirile au urmărit asigurarea unui nivel de expertiză care să

le permită participanților elaborarea și implementarea unui curs sau sesiuni pe tema nediscriminării pentru colegii lor – cadre didactice și asistenți sociali din raioanele țării. Începând cu luna iulie formatorii organizează sesiuni de instruire-cascadă în domeniul nediscriminării, fiind asistați de experții CRJM.

A avut loc Dialogul UE-Moldova pentru drepturile omului 2015

La 10 iunie 2015, la Chișinău, a avut loc cea de-a șasea rundă a Dialogului pentru drepturile omului („Human Rights Dialogue”) între Uniunea Europeană (UE) și Republica Moldova. Evenimentul a fost [descriș de către UE](#) drept un „schimb constructiv de experiență întru realizarea angajamentelor Republicii Moldova pentru progrese durabile în domeniul drepturilor omului”. Recomandările UE din acest an au vizat, în mod special, instituția ombudsmanului, progresele și provocările în ceea ce privește libertatea de exprimare și de asociere, combaterea impunității și a relelor tratamente, legislația și politica nediscriminare.

Reprezentanții UE au salutat inițiativele și progresele actuale în ceea ce privește reforma instituției avocatului poporului, subliniind importanța de a avea o instituție operațională și independentă. Delegația UE a recomandat implicarea activă a societății civile în alegerea Ombudsmanului pentru drepturile copilului, inclusiv posibilitatea alegerii candidaturii din rândurile societății civile.

În ceea ce privește libertatea de exprimare și de asociere, UE a subliniat importanța mass-media într-o societate democratică, precum și necesitatea de a asigura competențe mai largi organului de coordonare al audiovizualului. UE și-a reiterat susținerea pentru adoptarea unui nou cod al audiovizualului. De asemenea, partenerii europeni au recomandat o evaluare a politicilor curente pentru a diminua influența străină în mass-media autohtonă.

În ceea ce privește combaterea impunității și a relelor tratamente, preocupările UE s-au concentrat pe eșecul autorităților de a pedepsi persoanele responsabile pentru evenimentele din 7 aprilie 2009, catalogând situația curentă drept o „intenție limitată de a obține dreptate”, mai ales când majoritatea sentințelor de condamnare au fost pronunțate cu aplicarea măsurii de suspendare condiționată a pedepsei. În același timp, partenerii UE au subliniat că atragerea răspunderii pentru acțiuni de tortură și tratament inuman nu ar trebui supusă termenilor de prescripție, iar detenția în izolatoare, încă aplicabilă în unele centre de detenție, trebuie eliminată.

UE a salutat activitatea CPPEDAE și a chemat Guvernul să ia în considerare conferirea competenței CPPEDAE de a emite decizii obligatorii pentru părți, prin aplicarea sancțiunilor. În plus, UE a propus revizuirea procedurilor legale pentru a asigura o singură cale de atac contestării deciziilor CPPEDAE. UE a subliniat necesitatea ratificării Protocolului nr. 12 al CEDO precum și a Cărții europene a limbilor regionale sau minoritare.

Guvernul a asigurat dezvoltarea unor instrucțiuni în baza recomandărilor primite, precum și analiza legislației, crearea grupurilor de lucru în domeniile necesare, însoțite cu planuri de acțiuni și informații actualizate pentru vizitele ulterioare.

Următorul Human Rights Dialogue, Dialog pentru drepturile omului, dintre UE și Moldova este programat pentru anul 2016, la Bruxelles.

PE SCURT

În aprilie 2015, dna [Elena PROHNITCHI](#) a fost aleasă drept membru al Consiliului de Administrare al CRJM. Dna Prohnițchi este Coordonator de Program în cadrul Asociației ADEPT. Ea a substituit-o pe dna Elena BELEI, care în februarie 2015 a devenit șef al cabinetului ministrului Justiției.

La 4 mai 2015, CRJM a început implementarea proiectului „[Sporirea eficienței și transparenței sistemului judiciar din Republica Moldova](#)”. Acesta are drept obiectiv îmbunătățirea procedurilor în instanțele judecătorești, evaluarea impactului reformei justiției, monitorizarea justiției și sporirea capacităților instituționale ale CRJM. Proiectul este susținut de Programul USAID de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept în Moldova (ROLISP).

În perioada 11 – 15 mai 2015, [o delegație din Republica Moldova a participat la Conferința internațională „Consolidarea sistemului judiciar în Europa de Est”](#), care a avut loc la București, România.

La conferință s-a discutat *inter alia* despre cele mai bune practici în domeniul combaterii corupției, mecanismele de control al averilor și al declarațiilor de interes, confiscarea ca instrument de descurajare a corupției și crimei organizate, independența și auto-guvernarea sistemului judiciar etc. Conferința a fost urmată de două zile de vizite de studiu la principalele instituții din domeniul judiciar și anticorupție din România. Vizita a fost organizată de către CRJM, cu suportul financiar al Ambasadei Statelor Unite în Republica Moldova.

La 20 mai 2015, [CSJ a respins recursul](#) ex-judecătorului Nicolae NOGAI. Magistratul a fost acuzat de procurori că în 2011 a legalizat înstrăinarea frauduloasă a acțiunilor de la Moldova Agroindbank. El a fost condamnat de instanța de apel pentru pronunțarea, cu bună-știință, a unei hotărâri judecătorești contrare legii (art. 307 alin. (2) lit. c) al Codului penal) la trei ani de închisoare cu suspendarea pedepsei și privarea de dreptul de a ocupa funcții

publice timp de cinci ani. Judecătorul a fost eliberat din funcție în ianuarie 2015, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

În iunie 2015, Ion GUZUN, consilier juridic în cadrul CRJM, a fost desemnat de Ministerul Educației în calitate de membru al [Consiliului pentru Dezvoltare Strategică Instituțională al ASEM](#). Consiliul are competența de a coordona elaborarea Planului de dezvoltare strategică instituțională, monitorizează și evaluează eficiența utilizării resurselor financiare, asigură managementul instituțional privind drepturile de proprietate intelectuală și de transfer tehnologic.

La 1 iulie 2015, CRJM a început [proiectul „Promovarea mecanismelor eficiente de responsabilizare a judecătorilor în Moldova \(2\)”](#). Obiectivele acestuia sunt creșterea eficienței și transparenței CSM, contribuirea la consolidarea sistemului de răspundere disciplinară a judecătorilor și modificarea criteriilor și a modului de evaluare a performanțelor judecătorilor. Proiectul este susținut de Fundația Soros-Moldova.

La 1 iulie 2015, CRJM a început [proiectul „Promovarea implementării eficiente de către Republica Moldova a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului”](#). Obiectivele proiectului sunt combaterea violărilor sistemice ale drepturilor omului în Republica Moldova, crearea în Republica Moldova a unui mecanism eficient de executare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) și facilitarea supravegherii de către Comitetul de Miniștri a executării hotărârilor CtEDO. Proiectul este susținut de Open Society Foundations (OSF), Human Rights Initiative.

La 11 septembrie 2015, a avut loc [Adunarea Generală extraordinară a Judecătorilor](#).

La 15 septembrie 2015 CRJM și AGER a prezentat Ministerului Justiției [Opinia cu privire la proiectul legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative /proiectul legii de modificare a Legii nr. 325 privind testarea integrității profesionale](#).

URMEAZĂ

ÎN SEPTEMBRIE 2015, la CSM trebuie să aibă loc concursul pentru suplinirea funcției de vicepreședinte al CSJ, care a rămas vacant după demisia dnei Svetlana FILINCOVA;

Parlamentul urmează să anunțe un nou concurs pentru ocuparea funcției de Avocat al poporului pentru drepturile copilului, ca urmare a invalidării de către Curtea Constituțională a alegerii acestuia.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Pavel GRECU
Ilie CHIRTOACĂ
Olga BURUCENCO
Doina DUMBRĂVEANU-MUNTEANU
Aurelia CELAC
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova
Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
Tel: +373 22 843601
Fax: +373 22 843602
Email: contact@crjm.org
www.crjm.org



Rule of Law Institutional
Strengthening Program (ROLISP)

Producerea acestui document a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în cadrul Programului de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept (ROLISP). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Centrului de Resurse Juridice din Moldova și nu reflectă în mod necesar viziunea ROLISP, USAID sau a Guvernului Statelor Unite.